

Doktorgradsprogram
i
Lesevitenskap/Literacy Studies

Selvevalueringsdokument

Med studieplan og øvrig faglig og infrastrukturell dokumentasjon

16. mars 2007

Innhold

Oversikt over vedlegg.....	3
1. Innledning.....	4
2. Forskningsfeltet	6
2.1 Hva er lesevitenskap?	6
2.2 Historisk bakgrunn og avgrensning av feltet.....	8
2.3 Kjerneområder, forskningsfelt og metode	11
A. Lesing og skriving i samfunn og historie	11
B. Lesing og tolking	15
C. Lese- og skriveutvikling	17
D. Skriftsystem	21
3. Utdanning, faglig kompetanse og veiledningskapasitet	23
3.1 Utdanning ved fakultetet	23
3.2 Veiledningskapasitet.....	25
3.2.1 Kjernegruppe med ansvar for PhD-programmet	26
3.2.2 Faggrupper.....	26
3.3 Samarbeidsavtaler/nettverk - nasjonal og internasjonal sammenheng.....	27
4. Forskerutdanning (inkl. studieplan for PhD i lesevitenskap)	28
4.1 Generelt om forskerutdanning ved UiS	28
4.2 Studieplan for PhD i lesevitenskap: innhold og krav	29
4.2.1 Opplæringsdelen.....	29
4.2.2 Krav til formidling.....	31
4.2.3 Arbeidsformer og kurskrav.....	31
4.2.4 Avhandlingen	32
4.3 Mål, opptakskrav og rekrutteringsgrunnlag, kvalifikasjoner	32
5. Bibliotek og annen infrastruktur.....	32
5.1 Universitetsbiblioteket UiS (UBIS).....	32
5.2 IKT-ressurser og annen infrastruktur	33
6. Kvalitetssikringssystemet	33
6.1 Kvalitetssikringssystemet ved UiS	33
6.2 Evaluering av kurs og emner.....	34
6.3 Kvalitetssikring i PhD-forskriften	34

Oversikt over vedlegg

- A. CV'er for vitenskapelig ansatte innen fagområdet
- B. Liste over vitenskapelige arbeidere
- C. Studieplan for mastergradsutdanning
 - a. Lesevitenskap – master
 - b. Literacy Studies – master
- D. Emnebeskrivelser (temakurs) for kursdelen i doktorgradsprogrammet
- E. Forskrift for graden philosophiae doctor (PhD) ved Universitetet i Stavanger
- F. Regulations for the degree Philosophiae Doctor (PhD) at the University of Stavanger
- G. PhD-Course in Philosophy of Science with Ethics

1. Innledning

Universitetet i Stavanger (UiS) har etablering av doktorgradsprogram (PhD) i lesevitenskap og Literacy Studies som prioritert satsingsområde i strategiplanen for 2005-2008. Dette fagområdet står dermed sentralt i den videre utvikling av en humanistisk fagprofil ved universitetet, og dette dokumentet for PhD i lesevitenskap/Literacy Studies er utarbeidet i forbindelse med kvalitetssikringen av denne forskerutdanningen i henhold til kriterier gitt av NOKUT (Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen).

Masterstudiene i lesevitenskap og Literacy Studies har alt etablert faget som et sentralt *utdanningsfelt* ved det humanistiske fakultetet, og *forskningsfeltet* er i vekst. Eksisterende studietilbud og faginnretninger ved det humanistiske fakultetet sørger for et solid rekrutteringsgrunnlag til masterstudiene. Studenter fra bachelorstudiene i nordisk språk og litteratur, engelsk språk og litteratur og fra allmennlærerutdanningen kan tas opp på studiene. Gjennomstrømningen på masterstudiene er også god. Dette er viktig med tanke på framtidig rekruttering til et doktorgradsprogram i lesevitenskap.

Da departementet 2001 vedtok å opprette mastergraden i lesevitenskap, etter omfattende vurderinger av Norgesnettrådet, Universitets- og Høgskolerådet m.fl., ble det uttalt at en anså det var stort behov for denne typen utdanning. Departementet bidrog da også med en ekstra stipendiat (og Universitetsfondet med 4,5 millioner kr.) i kompetansehevingsprogram ved oppstarten av studiet, 2002-2005. Vi var tidlig ute med å markere nødvendigheten av å forskyve faginteressen fra de gamle "klassiske" høyskolefag og til mer anvendelige, praktisk orienterte fag med ny teoriutvikling. Omtrent samtidig kom dokumentalismeutdanningen ved Universitetet i Tromsø og Nynorsk Skriftekultur ved Høgskolen i Volda, samt retorikk og sakprosa utdanning ved Universitetet i Oslo. Senere kom master i pedagogiske tekster ved Høgskolen i Vestfold, foruten faglitterær forfatterutdanning dersteds på bachelornivå, og forskjellige tilbud i Agder og Bergen er etablert. Alt dette dokumenterer et behov for nytenkning, der vi ved UiS ikke har stått i bakerste rekke. Det viser også at vi tilhører et nasjonalt nettverk. Det har vært gjort systematisk arbeid for å integrere oss i dette nettverket, skjønt det har foreløpig vist seg vanskelig å få etablert et nasjonalt fagråd under UHR for skriftekultur-fagene, da noen av de tradisjonelle fagene har protestert iherdig.

Etterspørselen etter våre kandidater er stor – det kommer regelmessig inn henvendelser om vi kan bidra med spesialister ved erstatningsbehov i ungdomsskole eller videregående skole, til kurser, til utviklingsprosjekter osv, men vår kapasitet er foreløpig nokså sterkt begrenset av bemanningssituasjonen. Likeledes har næringslivet vist interesse for samarbeid, og i enkelte tilfelle har vi kunnet sette masterstudenter inn på analyser av for eksempel kommunikasjonsproblem i næringslivet, eller utfordringer i næringslivets internopplæring (e-læring, for eksempel). Et doktorgradsstudium der mastergradene i lesevitenskap, literacy studies og historiedidaktikk utgjør den lokale primære rekrutteringen, med muligheter for rekruttering fra andre miljø (musikk, media osv.), også både lokalt og nasjonalt, vil skape et sterkt fagmiljø som kan påvirke både offentlig og privat policy-danning på feltet. Her ligger også potensiale for å utvikle

samfinansiering eller ren ekstern finansiering. Mellom de områder som bør kunne gjøres noe mer systematisk med i Stavanger-regionen, er kommunikasjon i næringslivet og arbeidslivets tekstproduksjon; tekstkultur i forhold til leseutvikling og mediebruk hos barn og unge; digital lesing som del av endringen av de sosiale mediebruksvaner; grafisk industris betydning og historie; bokbransjestudier (da en i Oslo har for stor nærhet til bransjen har flere forsøk vist at slike studier er vanskelig å få gjennomført der); internasjonale tendenser i populærkulturutviklingen, sett i tverrfaglig lys (teknologiutvikling for musikk- og tekstresepsjon), osv. Mulighetene for samarbeid med internasjonalt sterke fagmiljø er her usedvanlig gode.

Det humanistiske fagmiljøet i Stavangerregionen er generelt sterkt, og forskningen ved fakultetet har en innretning som et doktorgradsprogram i lesevitenskap og Literacy Studies vil kunne trekke veksler på. Nordiskmiljøets satsing på lesevitenskap som fagmiljøets profil, ble løftet fram som positivt av Norges Forskningsråd (NFR) i evalueringen av forskning innen nordisk språk og litteratur ved norske universitet og høyskoler (2005). Videre er det med utgangspunkt i lesevitenskap og Literacy Studies etablert flere former for forskningssamarbeid nasjonalt og internasjonalt. NFR har nylig tildelt 6,1 millioner kroner til forskningsprosjektet *The Middle English Grammar Project: Survey of Middle English Transmission*, som er knyttet til engelskmiljøet ved IKS. Prosjektet har blitt til i samarbeid med University of Glasgow, et universitet som fakultetet også har et utvekslingssamarbeid med i forbindelse med masterstudiene i lesevitenskap og Literacy Studies. Et større forskningssamarbeid i kulturstudier mellom UiS og Misjonshøgskolen (MHS) er også knyttet til lesevitenskapsmiljøet. Her er det samarbeid med universitet i tre afrikanske land (Madagaskar, Sør-Afrika og Kamerun). Dessuten har Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning ansvaret for både Progress in International Reading Literacy Study (PIRLS, 2001, nå 2006), en stor internasjonal leseundersøkelse for 10-åringer (35 land deltok i 2001, 40 nå i 2006) og for den norske delen av Adult Literacy and Life Skills (ALL, internasjonal OECD-studie på leseferdigheten til voksne – 16-65 år). Senteret har også ansvaret for nasjonale prøver i lesing for 4. og 7. klasse.

I det følgende er det gjort rede for fagfeltet lesevitenskap/Literacy Studies, fagmiljøet, planen for selve PhD-programmet, rekruttering, infrastruktur og økonomi. PhD-programmet er organisatorisk knyttet til Institutt for kultur og språkvitenskap (IKS), men vil drives i nært samarbeid med Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning (Lesesenteret). PhD-komiteen som har utarbeidet dette dokumentet, har derfor bestått av representanter fra begge disse enhetene samt fra profesjonsutdanningene, representert ved Institutt for allmennlærerutdanning og spesialpedagogikk (IAS). Representantene er som følger: Arne Apelsest (IKS), Ion Drew (IKS), Merete Helland Hagen (sekretariat), Åsmund Hennig, (IAS), Bjørn K. Nicolaysen (IKS), Geir Skeie (prodekan for forskning), Merja Stenroos (IKS), Paul Stephens (IAS), Marianne Trå (sekretariat) og Åse Kari H. Wagner (Lesesenteret).

Dokumentasjonen er utarbeidet i forhold til kriteriene som er etablert av NOKUT gjennom "Forskrift om kriterier for akkreditering av institusjoner og standarder og kriterier for akkreditering av studietilbud i norsk høgre utdanning". Komiteens konklusjon er at de kravene som blir stilt til en doktorgradsutdanning, er tilfredsstillt. Planlagt oppstart av PhD-programmet er høstsemesteret 2007.

2. Forskningsfeltet

2.1 Hva er lesevitenskap?

Lesevitenskap/Literacy Studies er studiet av individuell og sosial bruk av tekster, sammen med kulturelle, språklige og samfunnsmessige endringsprosesser som følger av eller er relatert til slik bruk. Mens literacy studies for lengst er innarbeidet som begrep internasjonalt, er lesevitenskap et nytt begrep i norsk fagterminologi, analogt med begreper som kulturvitenskap, medievitenskap og tekstvitenskap. I utgangspunktet er det en viss divergens mellom det engelske begrepet literacy studies og det norske begrepet lesevitenskap, men samtidig har utviklingen i Literacy-feltet internasjonalt i stor grad dreid i "kulturalistisk" retning. Det vil si, man har i stor grad forlatt tidligere instrumentelle orienteringer til lese- og skriveopplæring alene som grunnlaget for forståelse av skriftkulturutviklingen, og har sett mer på kulturelle sammenhenger, institusjonaliseringer, flerkulturalitet, brukskontekst osv. Denne utviklingen er i tett samsvar med de ønskemål vi ved UiS har for vår egen faglige utvikling innenfor feltet. Vår tolking og bruk av begrepet literacy studies reflekterer følgelig et felt som beskrives best i relasjon til det norske begrepet lesevitenskap.

I vår forståelse av lesevitenskap/literacy studies er det lagt til grunn at moderne mennesker er avhengig av en serie relaterte kompetanser for at vår deltaking i samfunnet skal oppfattes som å være utviklende, effektiv, involverende og meningsfull. Lesevitenskap/literacy studies viser til bruks- og virkningsaspektene ved skrift- og tekstkultur: lesingens rolle i tekstkulturen, hvordan tekster er med på å regulere forståelse av kommunikasjon, hvilke historiske prosesser som ligger bak lesevirksomheten og hvilke ferdigheter man må mestre for å kunne ta del i kommunikasjonen. På den andre siden studerer lesevitenskap/literacy studies også hvordan teksten i seg selv reflekterer både de lese- og skriveaktivitetene den selv er en del av, samt den bredere kulturelle, sosiale og teknologiske endringskonteksten.

Mens fagfeltet lesevitenskap/literacy studies slik er avgrenset til studiet av vekselvirkningen mellom samfunn og skriftlig tekst, vil det inkorporere studier som er relatert til historiske, sosiologiske, pedagogiske, litterære og lingvistiske aspekter. Følgelig er lesevitenskap/literacy studies, slik vi ser det, et tverrfaglig felt som omfatter en rekke mulige tilnæringsmåter til et felles forskningsobjekt. De ulike tilnæringsmåtenes hovedfokus vil likevel være trygt plassert innenfor humanvitenskapen. Det betyr at de delene av "Literacy Studies" som helt og holdent faller inn under psykologi og kognitive studier (slik mange sider ved det forskningsfeltet som er kjent som "leseforskning" gjør det) faller utenfor fagfeltet slik vi definerer det. Likedan faller områder som sosiale antropologi utenfor vårt hovedfokus, selv om disse er sentrale i en videre forståelse av "Literacy Studies". Samtidig er det viktig å poengtere at vi deler betydelige interessefelt med forskere som arbeider innenfor disse to områdene, og vi må ikke dra for rigide demarkasjonslinjer mellom fagene.

Å studere tekst- og skriftkulturen er å studere tilstander og endringsprosesser i samfunn som er avhengig av tekster og tekstbruk for å få hverdagen til fungere. For eksempel har nyere lesepraksiser, som digital lesing, informasjonsframhenting fra digitalt lagrete

kilder og nettbasert kommunikasjon, ført til endret sosial organisering og nye arbeidsmåter. Det samme har vært tilfellet gjentatte ganger i historien, for eksempel da trykkpresseteknologien ble markedsrettet og mer effektiv i Europa på 1500-tallet. Samtidig innvirker endringer i samfunn og teknologi direkte på den skrevne teksten og leseprosessen; vårt mål er å studere denne dynamikken i begge retningene.

I land med en høyt utdannet befolkning, som for eksempel Norge, arbeider majoriteten av personer med høyere utdanning i privat eller offentlig tjenesteytelse. Studiet av lesing vil kaste lys over kvaliteten i slik tjenesteytelse, og over hvilke vilkår som skal til for at tjenestene fungerer. I offentlig ordskifte om lesing har man gjerne fokusert på fritidslesing, særlig da på leseaktivitetene til barn og unge. På dette området behøves det omfattende nye studier sammen med en klargjøring av hva som kan være datagrunnlag for forskning på feltet. Samfunnsmessig er imidlertid arbeidslesingen, den tekstbruken som regulerer både oppmerksomhet og utføring av yrkesrettete og mer praktiske prosesser, vel så viktig som fritidslesingen.

Relatert til begge disse feltene er den lesingen og leseutviklingen som finner sted innenfor våre ulike undervisnings- og utdanningsinstitusjoner. Skolens posisjon og funksjon har alltid vært sentral i studier av lesing og leseutvikling, samtidig som denne type forskning har fått ny aktualitet ved implementeringen av en ny rammeplan for grunn- og videregående skole i Norge, det såkalte *Kunnskapsløftet*. Forskning innenfor didaktikk og fagdidaktikk er et viktig kompetansefelt ved UiS, og innehar en sentral rolle innen lesevitenskap/literacy studies. Innen dette området møtes interessene til programmene i lesevitenskap/literacy studies og i spesialpedagogikk ved UiS, samtidig som der er klare forskjeller på fokus: innen vårt område er det teksten og lesingen som står i sentrum, snarere en pedagogikken.

Lesing er en vesentlig forutsetning for fullverdig deltaking i produktiv virksomhet, kulturelt og sosialt liv. Kompetent tekstbruk og tekstorientering er grunnleggende for planlegging og utføring av arbeidsoppgaver i moderne samfunn. Likeledes vil de fleste former for kommunikasjon og informasjonsutveksling være basert på kunnskap om bruk av tekster, og en rekke fritidsaktiviteter er også basert på individuell og sosial tekstbruk. Til nå har forskning på tekstbasert samhandling og endring vært for beskjeden og et doktorgradsstudium i lesevitenskap/literacy studies vil dekke et viktig behov.

Med utgangspunkt i aktuell kompetanse og forskning ved institusjonen, har vi i dette dokumentet skissert fire kjerneområder som Phd-studiet vil være strukturert rundt, nemlig *lesing og skrivning i samfunn og historie, lesing og tolking, lese- og skriveutvikling* samt *skriftsystem*. Det er områder som reflekterer faktiske kunnskapsbehov i vårt samfunn, både på utdannings-, arbeidslivs- og fritidsarenaen. Disse kjerneområdene har alle sin klare basis i vår forståelse og definisjon av fagfeltet lesevitenskap/literacy studies, samtidig som denne inndelingen også gjenspeiler åpenbare metodologiske forskjeller. Vi tror at forskning innenfor våre fire perspektiver vil kunne bidra med ny og viktig viten innenfor en sentral og aktuell del av moderne humanvitenskap.

2.2 Historisk bakgrunn og avgrensning av feltet

Den engelske termen "literacy" dekker vanligvis både å kunne lese og skrive, å kunne avkode og gjengi skrevne og trykte tekster og selv være i stand til å forme en tekst. Videre inkluderer begrepet et kulturelt forståelsesaspekt. Det engelske begrepet samsvarer bare delvis med de begrepene som vanligvis brukes i norsk oversettelse. Det som særlig gjør en direkte oversettelse vanskelig er at de nordiske språkene ikke har et felles ord som dekker både lesing og skriving. I stadig flere sammenhenger blir derfor begrepet "literacy" brukt i norsk og nordisk språk. Vi velger likevel å bruke begrepet "lesevitenskap" på norsk, ikke minst for å markere den avgrensende tolkingen som ligger til grunn for faget, slik vi definerer det ved UiS.

Tradisjonelt sett har literacy-begrepet blitt brukt som benevnelse for både den grunnleggende leseferdigheten og lesing som integrert og refleksiv praksis i all skriftkultur og tekstkultur, og bør da trolig beskrives ved flere relaterte definisjonssett. Det vil da spenne over et kontinuum som strekker seg fra lesing relatert til definerte terskelnivå (functional literacy/funksjonell skrive- og leseferdighet) via tilegning av kulturelle forhold som støtter eller supplerer functional literacy, for eksempel kjennskap til spesielle språkforhold, visse teksttradisjoner og informasjonenheter (cultural literacy/kulturell skrive- og leseferdighet), til en sammensatt evne til å avkode ideologiske dimensjoner ved språk- og tekstbruk, kommunisere i yrkesmessige og sosiale praksiser, være integrert i kulturelle ritualer, tradisjoner og institusjoner og å mestre nye multimodale ytringer (critical literacy/kritisk skrive- og leseferdighet).

De tre begrepene functional literacy, cultural literacy og critical literacy representerer både en mer enn femtiårig faghistorie så vel som teoretiske og metodologiske vektlegginger innenfor nåværende tilnæringsmåter.

Functional literacy er gjerne utlagt som å ha grunnleggende avkodingsferdighet av utvalgte, elementære tekster og målt ved hjelp av standardiserte tester. Definisjonene kan variere, men de er som regel formulert på bakgrunn av eller satt relativt til samfunnstypen. Til grunn for tenkning om grunnleggende leseferdighet ligger ønsket om å etablere en plattform som inkluderer så stor del av befolkningen som mulig i gyldige, gjengse og brukbare former for språkbruk og tekstbruk. Vanligvis er det normer og konvensjoner i samfunnets standardspråk som blir lagt til grunn.

En innvending som ble hevdet mot en smal functional literacy-tilnærming var at den tekstbruken og lesingen som falt utenfor standardspråkets normer og instituerte tekstkonvensjoner tenderte mot enten å bli ignorert ved registrering eller eventuelt å bli klassifisert som svikt i leseferdighet. Problemstillingen aktualiserer seg i de fleste samfunn med språklige og kulturelle minoriteter, men gjør seg også gjeldende ved medieendring og tilegnelse av endrete kulturuttrykk. Alternative inntak har siden 1960-årene lagt vekt på tekst- og skriftkultur som en helhet, og gjennom det satt lese- og språklæring inn i utvidet sosial og kulturell sammenheng. Språkbruk og lesing har slik sett i noen sammenhenger blitt relatert til meststringsforventninger innenfor rammer av en større aksept for variasjon og ulikhet. Det må påpekes at begrepet cultural literacy i den sistnevnte sammenhengen kom til å favne om to retninger i strid med hverandre. Den ene legger vekt på kvalitetsforbedringer innenfor rammer av skolens tradisjonelle

virkefelt, og gjerne sammenfallende med ønskemål om å styrke standardspråket, avgrense og redusere påvirkning fra media og populær- og ungdomskulturer og å la litterære kanontekster danne basisen for leseopplæringen. Den andre retningen har lagt vesentlig vekt på å se barne- og ungdomskultur som legitime kulturformer, og har i forlengelse av det prøvd å integrere nyere populærkultur, elevyttringer og innslag fra faktisk barne- og ungdomskultur i undervisningen.

Spenningsforholdet mellom normativ og mer kulturpluralistisk inngang til literacy-tenkning har vært tydelig til stede i Norden, ikke minst siden det pedagogiske reformarbeidet skjød fart i 1960-årene, men også før det. Vanligvis har slik tenkning vært representert gjennom helt andre begreper, og det har til og med vært utviklet disipliner som grenser mot det literacy studies/lesevitenskap arbeider med. Slik sett vil det være flere litteraturvitenskapelige innsikter som har naturlig relevans innenfor lesevitenskapen, især slike som retter oppmerksomheten mot tekstforming og tekstpresentasjon. Videre kan lingvistikk yte viktige bidrag til å forstå hvordan språkssystem og språkbruk relaterer seg til tekstutvikling og tekstbruk. Et utvalg perspektiver fra historiske og samfunnsvitenskapelige fag hører naturlig med for å kontekstualisere tilstander og sammenlikne utviklingsdrag. Endelig gjør literacy studies/lesevitenskapen bruk av pedagogiske og didaktiske analyser for å forstå læring som individuelle og gruppevise endringsprosesser.

Den faghistoriske bakgrunnen for at literacy studies/lesevitenskap i en viss utstrekning vil måtte trekke veksler på innsikter fra andre fag og disipliner, ligger i den kjensgjerningen at før 1980-årene var literacy studies et heller lite opparbeidet fagfelt. Relativt få studier hadde det man i dag vil kalle spesifikk teoretisk og metodologisk literacy-innretning. Likevel blir en god del slike studier i dag regnet til feltet, i det minste som innledende og foregripende forskning. Det gjelder longitudinelle studier av lese- og skriveprosesser, et utvalg sosiolingvistiske arbeid med skriftspråk og den innledende utviklingen av kodevekslingsteori. Liknende eller tilsvarende forskning fra slutten av 1970-årene og fram til i dag har blitt mer direkte trukket inn som literacy studies, selv om også den forskningen ble utført innenfor faglige paradigmer fra sosialhistorie, individualpsykologi, kritisk pedagogikk, litteraturvitenskap mm. Det kvantitativt sett viktigste skiftet kom i løpet av 1980-årene, ikke minst fordi langt flere studier identifiserte seg eksplisitt som nettopp literacy studies. Mange av de studiene var forankret i sosio-kulturell tilnærming, gjerne med kulturelle miljøer, kulturendring, utviklingsprosesser, historiske perioder og epoker som studieobjekt. Hva som inngikk eller ikke i definisjonen av literacy ble i mange tilfeller et spørsmål om hva det utvalgte forskningsemnet hadde av målbare størrelser (bøker i hyllen, signaturer, abonnement mm.)

Det som kanskje mest skiller nyere teoriutvikling fra de eldre tilnærmingene, men som også vil medvirke til å skille nyere literacy studies/lesevitenskap fra tilgrensende fag og disipliner, ligger i insisteringen på å komme til klarere forståelse av begrepet literacy. Som lesere, språkbrukere og forskere i diskursivert tekst og språk er vi også medarvinger til et omfattende tenkesett om literacy fra fortiden. Mange føringer i denne kulturarven trenger å tenkes gjennom på nytt i lys av teknologisk og kommunikativ endring, men også på bakgrunn av de organisatoriske og sosio-kulturelle endringene som følger teknologiendring. Både faktisk lesing og praktisk tekstbruk i moderne

kontekster er med på å avgrense fortidens redskaper, forståingsrammer og paradigmer som gyldige og relevante. Målet er likevel ikke å snevre inn virkefelt eller interesseområdene ved smal disiplindyrking. Ønskemålet er derimot å åpne feltet ved å applisere flere fags innsikter i nye sammenhenger.

Et felles ståsted for denne tilnærmingen er å se literacy (lesing og skriving) som *praksiser* som utfolder seg i brede og komplekse sammenhenger, som trekker veksler på både *individuell* og *kollektiv forhistorie*, som er basert på *symbolsystemer* som forutsetter gjensidig mestring og utveksling av kodet informasjon og representasjon og som i sum er nedfelt som en *kulturarv* med en mengde verdsettende valører. Dette er en beskrivelse som i stor grad baseres på Bartons drøfting av begrepet literacy.¹

På bakgrunn av en slik forståelse, kan faget og forskningsfeltet literacy studies/lesevitenskap, slik det framstår gjennom forskning og undervisning ved UiS, skildres som studiet av kultur- og samfunnsbestemte praksiser, slik disse er nedfelt i tekst og tekstbruk, som det blir trukket veksler på ved konkrete lese- og skrivehandlinger. Det gjør det nødvendig å ta hensyn til virkninger av sosial og kulturell situering. Det vil blant annet si at man må ta hensyn til hvordan kulturarv, språklige og litterære tradisjoner, utdanningsinstitusjoner støtter og oppmuntrer visse former for lese- og skriveferdighet, men avgrenser andre.

Literacy studies/lesevitenskap er også studiet av både individuelle og kollektive forhistorier. Individuelle livshistorier inneholder erfaringer med lesing og skriving fra tidlig barndom og framover som nåtidige lese- og skrivehandlinger bygger på. Samfunnet endrer seg og vi endrer oss med det, og både som barn og voksne blir vi konstant involvert i læreprosesser knyttet til lesing og skriving. Videre disponerer personer ulike kompetanser, ferdigheter og erfaringer i lesing og skriving, og disse er relatert til mange ulike livsområder.

Ulike former for symbolsystemer blir også underlagt studium. Symbolske systemer blir brukt kommunikativt, det vil si som medier for utveksling av informasjon, erfaring, identitet og representasjon. Som medier for kommunikasjon eksisterer symbolsystemene også i relasjon til, i konflikt med eller i samarbeid med, andre systemer for utveksling av informasjon. Symbolsystemer er kodete representasjoner av verden, og lesing og skriving vil si å bruke symbolsystemer for å gi verden en meningsfull representasjon både for oss selv og i vår samhandling med andre. I den forstand er lese- og skriveferdighet redskaper for tenkning. De er del av tenkningens teknologi.

Endelig er literacy studies/lesevitenskap også studier av ulike verdsett, relatert til tekst og tekstbruk. Vi knytter stor oppmerksomhet, sterke holdninger og personlige verdier til lesing og skriving. Disse holdningene og verdiene påvirker og styrer våre lese- og skrivehandlinger. Samtidig vil ulike kulturer og historiske perioder være møtesteder for flere former for verdsett. Som våre nåværende lese- og skrivepraksiser er også disse skapt gjennom erfaringer og holdninger i fortiden.

¹ David Barton (1994), *Literacy. An Introduction to the Ecology of Written Language* (Oxford: Blackwell Publishing), s. 34-52.

2.3 Kjerneområder, forskningsfelt og metode

De ulike grenene av fagfeltet lesevitenskap/literacy studies, slik vi ved UiS har definert dette, har til dels svært ulike metodologier. Dette gjør det naturlig å dele fagfeltet opp i kjerneområder i henhold til de sentrale metodologiene og de dertil relaterte faglige perspektivene. I hovedsak vil disse perspektivene bestå av et historisk-kontekstuellet perspektiv, et estetisk-hermeneutisk perspektiv, et didaktisk perspektiv og et lingvistisk perspektiv. Disse perspektivene har vi definert i fire kjerneområder innenfor fagfeltet lesevitenskap/literacy studies: (a) Lesing og skriving i samfunn og historie; (b) lesing og tolking; (c) lese- og skriveutvikling; og (d) skriftsystem. Til sammen representerer disse områdene de sentrale faglige tradisjonene innenfor dette tverrfaglige feltet, slik vi ser det.

Kjerneområdene reflekterer også den aktuelle vitenskapelige kompetansen ved institusjonen, og våre forskningsmessige satsingsområder. I så måte mener vi at phd-studiet særlig kan bidra til å utvikle den allerede eksisterende kompetansen innenfor forskning på lesehistorie og tekstkompetanse regionalt, nasjonalt og internasjonalt, moderne hermeneutikk og litteraturteori, resepsjonsorienterte studier av litteratur for barn og unge, barn og unges utvikling av andrespråk og nytt morsmål, elevtekstutvikling samt forskning på historiske tekster, skrivere og dialekter. Demarkasjonslinjene mellom kjerneområdene er selvfølgelig ikke absolutte, og en viss grad av overlapping mellom områdene vil finne sted, både når det gjelder emner, teori og metode. Nedenfor følger en redegjørelse for profilen og forskningsmetodene i de fire områdene.

A. Lesing og skriving i samfunn og historie

Relaterte tradisjonelle felt: Språk- og litteraturvitenskap, historie, historiedidaktikk, sosiologi, sosialantropologi

I lesevitenskap og Literacy Studies er det lagt til grunn en bred definisjon som favner om lesing som tekstbruk og skriving som bruk av skriftspråk, og som ser dette i historisk-kontekstuelle perspektiver. Lesing og skriving blir dermed studert som noe mer enn individuell kompetanse. Formålet er å forstå og forklare hvordan slik aktivitet virker i samspill med de ytre forholdene som omgir individet.

Som kommunikasjon er lesing og skriving felt inn i historisk spesifikke og stedbundne kontekster når det gjelder kompetanse, vilkår for deltaking og tilgang til teknologi. Det innebærer også at lesing og skriving er avhengig av maktforhold. Teoretisk og metodisk vil et historisk-kontekstuellet perspektiv studere det språk- og tekstbruk "gjør med" mennesket som sosialt vesen eller med samfunnet som helhet. Lese- og skriveferdighet, som nyere medierte praksiser, får også tildelt kulturell verdi og blir dermed gitt ulik ideologisk posisjon i ulike samfunn og knyttet til ulike institusjoner. Dette blir studert gjennom at lesevitenskap trekker veksler på tilgrensende forskningsfelt som bokhistorie, litteratursosiologi, Cultural Studies og kontekstrettet Literacy Studies.

I flere tiår har det blitt gjennomført ulike studier av kontekstualisert lesing og skriving. Studiene er gjennomført tverrfaglig, og mellom viktige bidragsytere finnes det medievitere, antropologer, etnografer, teologer, historikere og psykologer. En stor del lese- og skriveforskning er utført som studier av kommunikasjonsforhold i tidlig-moderne tid. Framveksten av den kommersielle massetrykkingen, masselesingen og utvikling av tekstbaserte institusjonsformer som skole, kirke og stat, kom i brennpunktet. I tillegg kom at den tidlig-moderne perioden har vært formativ ved den gryende allmenntilgangen til skrift- og tekstkultur. Gjennom arbeidene til forskere som Lefebvre, McKenzie, Eisenstein, Johansson, Ginzburg, Graff, Darnton, Chartier, Houston, Horstbøll, Fet og Appel er det tilført ny substanskunnskap. Bokhistorie, prenthistorie og lesehistorie står fram som et femhundreårig forløp, men med mange brudd og sidespor. Nytolkinger har vist at Europa nærmest ble overflommet med litteratur av mange slag alt på 1500- og 1600-tallet, og at bok- og skriftproduksjon alt da var publikums- og smaksinnrettet. Videre kommer at leseferdighet ble utviklet separat fra skriveferdighet, dels ved den lutheranske dialektikken mellom Ordet og Skriften, dels ved massiv publisering av religiøs litteratur på folkemålene og dels gjennom statlige kontroll- og sensursystem. Leseferdigheten hos befolkningen i Sverige, trolig også i det meste av Skandinavia, var svært omfattende nær hundre år før skolen maktet å utvikle skriveferdighet tilsvarende. Det usamtidige i lese- og skriveopplæringen har reist nye spørsmål om skolens rolle i forhold til leseferdighet, og dessuten om lese- og skriveferdighet kan forklares med teknologisk, økonomisk og politisk modernisering.

Studier av samfunn i alle verdensdeler har supplert disse historiske innsiktene og virket til å modifisere eldre postulat om årsaker og virkninger ved lese- og skriveferdighet. Fram til 1960-åra stod forestillingen om et grunnleggende skille i kommunikasjon og kompetanseformer mellom lese- og skrivekyttinge og andre nærmest uimotsagt. Denne ideen ble videreutviklet, til dels revidert, av Goody og Watt, Ong, Havelock m.fl. Fra 1970-åra kom det imidlertid bredere funderte studier fra Finnegan, Scribner og Cole, Brice-Heath, Street, Barton, Bloch, Lankshear, Fairclough m.fl. som erstattet tradisjonell dikotomisering med mer komplekse beskrivelser. Entydige konklusjoner er heller sjeldne i kontekstrettet literacy-forskning, men det er blitt klarere at enkle motsetninger som muntlig/skriftlig, høy/lav skriftkultur, alfabetiserte/analfabeter, moderne/statisk kultur etc., er lite tjenlig som analytisk tilnærming. Kontekstrettet literacy-forskning etter 1970-årene har sannsynliggjort at literacy er avgrenset viktig, dvs. som ferdighet (skill) eller redskap (tool). I visse sammenhenger er individuell lesing og skriving av normerte standarder nødvendig, men langt fra i alle. Det er tallrike eksempler på at mange mennesker, selv i vestlige høyteknologiske samfunn, greier seg svært godt uten å mestre literacy i sin tradisjonelle betydning. Postulerte avledninger som kognitive evner til logisk-abstrakt tenkning eller individuelt arbeidsavansment, for å nevne to, kan til en viss grad knyttes til tradisjonell literacy. Derimot er korrelasjonen med formell skolering positiv. Av slike grunner er foretrukket språkbruk i kontekstualisert lese- og skriveforskning ikke literacy i entallsform, men literacies – gjerne òg som ”multiple literacies”. Det reviderte synet på lese- og skriveferdighetens samfunnsmessige funksjoner har kommet fra flerfaglig metodisk innsats. I den sammenhengen er det også vist til motsetninger mellom de tekstkulturene som forskeren (forskingsamfunnet) er del av og det mangfoldet som kjennetegner faktisk lesing eller faktisk skriving. Digital lesing og skriving, hurtig teknologiendring og framvekst av lite

regulerbare hybridsjangrer i digitale medier har i mangt forsterket eksisterende forskjeller mellom forskende subjekt og utforsket objekt.

Slik interessefeltene og arbeidsmåtene til lesevitenskap/Literacy Studies her er definert, står studiet i et kryssingspunkt med hensyn til den tradisjonelle arbeidsdelingen mellom humanistiske vitenskaper, fag og disipliner. Det vil blant annet trekke veksler på litteratursosiologisk forskning, der oppfatningen er at menneskelige ytringer, herunder alle former for tekster og litteratur, kan studeres vitenskaplig som sosiale fenomener. Til tross for at litteratursosiologien fremdeles regner seg som del av litteraturvitenskapen, dels også av historievitenskapen, er den, slik sisteleddet i begrepet signaliserer, interdisiplinært knyttet til og drar veksler på samfunnsanalytiske og kulturanalytiske metoder. Med Furuland, Svedjedal oa., blir litteratursosiologi definert som det systematiske studiet av litteratur som *sosialt fenomen*, som *system* og som *samfunnsinstitusjon*. Til hver av de tre områdene er det utviklet et større metodisk repertoar. Fag- eller disiplinforankringen i litteratursosiologisk forskning viser seg blant annet ved den utbredte metodetrianguleringen. Forskningsfelt som forskningsdesign krever at humanistiske og samfunnsvitenskaplige metoder må brukes i kombinasjon.

Bokhistorisk tilnærming er også en viktig del av lesevitenskapen, selv om det sjelden eksisterer velordnede statistiske ressurser til rådighet, særlig ikke for perioden før 1850. Forskningsretningen, slik den er formet av Darnton, McKenzie, Chartier, Horstbøll oa., har i stedet lagt vekt på at forskeren metodisk eller tekstkritisk må ta utgangspunkt i artefaktet (verk, tekst, versjon, variant, opplag) eller i artefaktets relasjoner til nær og fjern kontekst (kronos, topos og kosmologi). Kvantifiserbare overblikk blir vanligvis utviklet med tekstkritikk som første fase. Viktige metodespørsmål vil videre kunne gå ut fra *produksjonen* (skrift, skriftformer, emnekrets, format, illustrasjoner, design, materialitet, innbinding, sjanger), *distribusjon og spredning* (handels- og ferdsselsårer, oversettelse, markeder, kolportører og salgsnett, trykkeri og tekstprodusenter, bestand- og samlingsutvikling), *mottakerapparat* (lesemodi, leseorganisering, leseformers relasjoner til alder, kjønn, sosiale lag, religiøse grupperinger).

Forskningsinnretninger som litteratursosiologi og bokhistorie trekker veksler på de mer etablerte disiplinene litteraturvitenskap og historie, og tilnærmingmåtene reflekterer den større spesialiseringen i humaniora. Men også språkvitenskapelige deler av humaniora inngår som premisser, om enn oftest unevnte, i slike innretninger. Til språkkontekster i litteratursosiologi og bokhistorie hører typografiske standarder og skriftformer, men bak disse igjen finnes spørsmålene om skriftnormering og relasjonene mellom standardspråk og ikke-standardspråk.

I lesevitenskap/Literacy Studies blir det lagt vekt på å kombinere kvalitative og tekstinterne vurderinger med de materielle og kvantitative sidene ved språk- og tekstbruk. Faglige nyskapninger av dette slaget gjør bruk av kvantitative ressurser – når og om slike finnes. Ofte vil det være nødvendig å utarbeide adekvat dataunderlag selv – på bakgrunn av ulike innganger. Både tekstlesninger, statistikkutdrag og spørreskjema kan være induktiv inngang og empirisk underlag for videre bruk av kvantitative teknikker. Fag- eller disiplinforankring i flere retninger viser seg ved metodetriangulering, ofte grunnlagt med ønske om å kombinere det beste fra flere

forskningsfelt og forskningsdesign. Ofte tilsier emnets natur at det ligger faglige og vitenskapelige fordeler i å kombinere humanistiske og samfunnsvitenskapelige metoder.

Forskningsfelt:

- Aktuelle tema er tekster og tekstkulturer (Ordet og Skriften) som knytter an til stats- og samfunnsforming; ”hustavlestaten”; katekismeteksten som lesehistorisk øvingsarena; lesekampanjer i kirkelig og statlig regi; bokproduksjon, religiøs lesing og tolkingspraksiser i spørsmål om heterodoksi/ortodoksi; lese- og skriveferdighetens rolle i spørsmål om immigrasjon, statsborgerskap og organisering av det sivile samfunnet; kilder til eldre kanondannelser; tekstbaserte offentlighetsformer og representasjonsformer.
- Aktuelle tema med tilknytning til oralitet, lese- og skriveferdighet og digital lesing og skriving (electracy) er spørsmål om smale eller brede definisjoner av literacy (literacy vs. literacies); normativ literacy vs. faktisk literacy; historiske, kulturelt og sosialt betingete former for literacy; historiske, kulturelt og sosialt betingete former for anvendt literacy (practises); ulike former for multimodal meningskonstruksjon og teknologimestring.
- Aktuelle tema med bokhistorisk tilknytning er konstituering og vedlikehold av skriftfunderte kulturidentiteter; ”Gutenberg-galaksens” masselitterære felt; tekstlige rangeringer (kanon) og endringsprosesser; lese- og skriveferdighetens relasjoner til politisk, teknisk eller økonomisk endring; tekstinstitusjoners forhold til klassebestemt smak og kjøpekraft; litterære subkulturer; forfattergenerasjoner, tema og lesegrupper; ulike sosialgruppers leseformer, litteraturbruk og litterære konsum; tekstdanning og nasjonal kulturarv som politisk-kulturelle konstruksjoner; språkdanning og nasjonalspråk/standardspråk som politisk-kulturelle konstruksjoner.
- Aktuelle litteratursosiologiske tema er kulturelle og symbolske klassifikasjonsprinsipper, normer for verdsetting; kulturelt entreprenørskap; bokproduksjon og –distribusjon; litterær estetikk som arena for maktkamp, institusjonell makt og kulturelt herredømme; ytringssensur og trykkerestriksjoner; teoriutvikling om litterære kretsløp (populærlitterært, intermedialt, spesiallitterært etc.) og dokumentasjon av tekstrelatert markeds- og medieøkonomi.
- Aktuelle lesehistoriske tema kan være nylesing eller retolking av historiske kilder/tekster; tekstlige og språklige kriterier for sannhetsbegreper; kontekstualisering og historisering av sannhetsbegreper; historiedidaktiske, nyhistoriske og hermeneutiske kriterier for studiet av historiske tekster; mikrohistorisk og kulturhistorisk tilnærming til skriftradisjon, sjangerbruk og teksttyper; mikrohistorisk og kulturhistorisk tilnærming til medier, skriftformer, språkbruk og kodeveksling; mikrohistorisk og kulturhistorisk tilnærming til skrivere, arkivering og institusjoner for oppbevaring og lagring av tekst.

B. Lesing og tolking

Relaterte tradisjonelle felt: Litteraturvitenskap, teologi, religionsvitenskap, filosofi.

Det historisk-kontekstuelle perspektivet beskrevet ovenfor, vil nødvendigvis alltid virke inn på et estetisk-hermeneutisk perspektiv. Overgangen mellom kjerneområde A og kjerneområde B kan følgelig være uklar. Et mer estetisk-hermeneutisk perspektiv vil likevel innebære at forskningens fokus vil være mer orientert mot *tekst* og mindre mot *kontekst*, i forhold til forskning i kjerneområde A, selv om dette alltid vil være et relativistisk demarkasjonsspørsmål. Metodisk vil dette imidlertid innebære mindre anvendelse av kvalitative og mer av kvantitative studier. Rene teksttolkinger basert på for eksempel retoriske eller også narrative studier, vil i større grad aktualiseres. Samtidig vil slike tekstorienterte metoder relateres til et overliggende hermeneutisk perspektiv.

Spenningen mellom objektivitetskritikk og relativisme ligger i kjernen av all hermeneutikk. I så måte har moderne hermeneutikk vært opptatt av samfunns bruk av fortellinger, både av narrativ fiksjon og non-fiksjon, og av tekstens rolle som en konfigurierende instans i fellesskapets refigurering av meninger. Studier av hvordan tekster gjennom symbolske systemer, metaforer og fortellinger fanger opp overindividuelle/intersubjektive ”sannheter” står her sentralt. Dette er et viktig område for å forstå hvordan det etableres en felles forståelse for samfunnsgrupper gjennom lesingens rolle i tekstkulturen. Figurativt språk og andre former for metaforiske konstruksjoner er bærere av mening og kollektiv viten, og initierer selvfortolkende lesninger på måter som vi fremdeles trenger å forstå bedre gjennom arbeid med moderne hermeneutikk og hermeneutiske lesninger. Dette er også relatert til utfordrende problemstillinger innen narrativ teori, særlig med fokus på mottakerinstansen. Ved UiS finnes også stor veiledningskompetanse på denne hermeneutiske tradisjonen, og da særlig på Ricœurs sentrale teorier om tekst, metafor, mimesis, tid og fortelling. Dette er teorier som også har stor innvirkning på vitenskaper som grenser opp til det humanvitenskapelige feltet, for eksempel grener av historiefaget eller samfunnsvitenskapen som på ulike måter setter tekster i sentrum for sine forklaringsmodeller, slik Charles Taylor har drøftet.

Følgelig er også lesing og tolking av sakprosa en sentral del av studiet og fagfeltet lesevitenskap/literacy studies, slik vi definerer det ved UiS. Det innebærer blant annet studier av hvordan offentlige dokumenter, arbeidslivsdokumenter, historiske og religiøse tekster leses og tolkes. Eksempelvis er det i teologiens arbeid med bibelske tekster språkkunnskap og historisk kunnskap som har stått sentralt, men dagens bibeltolking er metodepluralistisk og drar også veksler på innsikt fra fag som litteraturvitenskap og ulike samfunnsvitenskaper. I en globalisert verden blir tekster stadig mer spredt og lest på tvers av kulturelle og religiøse tolkingsfellesskap. Motivene for slik lesing varierer, noen ganger er det eksistensiell mening for leseren som står i sentrum, andre ganger oppriktige forsøk på å forstå teksten på tekstens egne premisser. Forståelse av tverrkulturelle og interreligiøse lesinger blir stadig mer aktuelt og krever kjennskap til de aktuelle tekstene og tolkingstradisjonene. Når stadig flere plukker elementer fra flere kulturer, danner det seg tolkingstradisjoner tilpasset det postmoderne og flerkulturelle samfunnet.

Ethvert lesevitenskapelig studium av *skjønnlitterære* tekster er preget av det overliggende hermeneutiske perspektivet. Like fullt vil ulike spesifikke teoretiske nedslagsfelt og metodologier aktualiseres, avhengig av teksttyper og problemstillinger. Det metodologiske begrepsapparatet divergerer særlig med hensyn til sjanger og hvilken del av kommunikasjonsprosessen oppmerksomheten er rettet mot, det vil si om problemstillingen er knyttet til avsender, tekst eller mottaker. Det litteraturvitenskapelige feltet og tilleggende felt er karakterisert av en særegen interesse for og problematisering av det teoretiske og metodologiske begrepsapparatet som er knyttet til feltet, noe som også medfører at demarkasjonslinjene mellom teori og metode er mindre åpenbare her. Ingen begreper blir tatt for gitt, og selv så allment anvendte begreper som for eksempel *fortelling*, *forteller* og *leser* ligger under for en vedvarende teoretisk drøfting. Miljøet ved UiS er aktivt deltakende i denne diskusjonen, ikke minst gjennom en rekke nylig avsluttede doktoravhandlinger. I disse avhandlingene har studier av ulike forfatterskap (for eksempel Kielland, Hamsun og Duun) vært det primære perspektivet, men diskurs- og resepsjonsteoretiske drøftinger og aktuelle litteraturvitenskapelige problemstillinger har også stått sentralt i disse arbeidene. I arbeidet med PhD-studiet i lesevitenskap/Literacy Studies vil dette tas videre, blant annet gjennom å videreutvikle kompetanseområder som for eksempel narrativ teori (Genette, Phelan, Chatman), resepsjonsteori (Iser, Jauss, Eco), litteratursosiologi (Bourdieu, Foucault), kontekstualiserende litteraturforskning og nyhistorisme (Skinner, Greenblatt), dialogisk diskursteori (Bakhtin) og barnelitteraturteori (Rhedin, Watt, Nodelman, Weinreich, Shavit, Westin).

Gjennom det nære samarbeidet mellom lærerutdanningene og litteraturforskningen på IKS er resepsjonsteoretisk forskning på litteratur for barn og unge blitt et viktig kompetanseområde på UiS. I dette grenselandet mellom det hermeneutiske og det didaktiske området er forskningen orientert både mot generell teoriutvikling i møtet mellom resepsjonsteori, semiotikk og barnelitteraturteori, og mot empiriske resepsjonsundersøkelser av barns lesing av skjønnlitteratur. Dette samarbeidet gjør det naturlig å videreutvikle allerede etablerte kompetanseområder innenfor både norskdidaktikk og litteratursosiologi. Politiske satsingsområder og nasjonale rammeplaner impliserer interessante spørsmål og mulige forskningsprosjekt knyttet til litteraturformidling blant barn og unge, samtidig som dette er relatert til litteratursosiologiske problemstillinger innenfor skolesektoren.

Slektskapet mellom det estetisk-hermeneutiske perspektivet i kjerneområde B er her nært relatert til det didaktiske perspektivet i kjerneområde C, og overlappinger i studieobjekt, teori og metode vil finne sted. Samtidig er det viktig å understreke at fordi den didaktisk disponerte forskningen i kjerneområde B primært er innrettet mot tekster (og da særlig litterære tekster) og resepsjonen av disse, etableres det også tydelige skillelinjer mellom kjerneområdene.

Samlet sett aktualiserer det overliggende hermeneutiske perspektivet på forskningen og undervisningen i lesevitenskap/literacy studies, slik denne finner form innenfor kjerneområde B, fenomenologisk, språkfilosofisk og retorisk gransking av de ulike tekst- og teoriformene. Samtidig er det også grunnleggende forskjeller mellom for eksempel religiøse og litterære tekster, som impliserer ulike metodologiske utfordringer.

Dertil er det metodologiske tilfanget relatert til det enkelte feltet stort og heterogent i seg selv, og til tider uoversiktlig. Innenfor litteraturvitenskapen vil for eksempel spenningen mellom narratologi, ideologikritikk og resepsjonsteori implisere en rekke metodologiske perspektiver. I en lesevitenskapelig tilnærming til tekster er hele dette metodologiske spekteret tilgjengelig for *kritisk* bruk, det vil si brukt med en gjennomgående kritisk bevissthet om hvor avhengig det aktuelle metodologiske begrepsapparatet er av konteksten.

Forskningsfelt

- Lesing av estetiske tekster. Aktuelle problemområder kan være forholdet mellom moderne hermeneutikk og litteraturteori; forholdet mellom narrativ teori, retorikk og etikk; utviklingen av dialogisk narratologi; resepsjonsteori og lesing av tekster for barn og unge, og/eller resepsjonsteoretiske studier av barn og unge sin lesing av skjønnlitteratur i og utenfor skolens kanon; kontekstualiserende litteraturforskning og nyhistorisme.
- Lesing av religiøse tekster og tekster der religion/religiøsitet står sentralt. Aktuelle problemområder kan være forholdet mellom klassisk og moderne bibellesning; interpretasjoner av autoritative religiøse tekster ut i fra menneskerettigheter.
- Lesing av multimodale tekster. Aktuelle problemområder kan være teoriutvikling i krysspunktet mellom resepsjonsteori og semiologi.

C. Lese- og skriveutvikling

Relaterte tradisjonelle felt: Anvendt lingvistikk, didaktikk, psykologi

Nasjonalt senter for leseforskning og leseopplæring, nordiskseksjonen og engelskseksjonen representerer miljøer ved UiS som har drevet forskning i både lese- og skriveutvikling. Selv om forskning i lesing og skriving har ulike tilnærminger, teorier og metoder, er de så nært knyttet sammen at det har vært naturlig for miljøene å vektlegge begge ferdighetene i sin forskning. Det som imidlertid særpreger en del av forskningen er dens fokus på norsk som andrespråk, minoritetsspråklige barn, tospråklighet og engelsk som fremmedspråk.

Interessen for barns lese- og skriveutvikling har økt i de senere årene, dels som resultat av at flere land – inkludert Norge – har opplevd at befolkningens skriftspråklige ferdigheter og interesser er i endring. I tillegg har det blitt utført flere større komparative studier internasjonalt, som OECD (PISA, ALL) og IEA (TIMSS og PIRLS) sine studier av leseferdigheten hos ulike aldersgrupper av elever. UiS har et stort miljø, bl.a. ved Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning (Lesesenteret), som arbeider med denne type leseundersøkelser, og har bl.a. ansvaret for den norske delen av PIRLS (10-åringer) og ALL (voksne 16-65 år). Fagmiljøet interesserer seg både for morsmålslesere og andrespråksleseres leseferdigheter og forhold som påvirker ulike gruppers lesing.

I PIRLS 2001 kom norske 10-åringer ut med svært gjennomsnittlige ferdigheter i lesing (sammenliknet med 34 andre land), og man så store forskjeller mellom gutter og jenter, mellom majoritets- og minoritets elever og mellom klasser. Lesesenteret er nå i gang

med PIRLS 2006, som både omfatter flere land og flere norske elever enn for 2001, og som vil ha mer omfattende bakgrunnsinformasjon både fra elever, foreldre og lærere. ALL-studien er en omfattende internasjonal kartlegging av voksnes kompetanse på sentrale områder som lesing, tallforståelse og problemløsning. I ALL og PIRLS finnes dermed et svært omfattende og interessant datamateriale å tilby PhD-studenter.

Økt oppmerksomhet mot barns lese- og skriveutvikling har også medført økt fokus på barns språkutvikling i førskolealder og begynnende lese- og skriveutvikling (*emergent literacy*). En rekke studier de siste årene har sett på hvordan grunnlaget for lese- og skrivekunne blir skapt i hjemmemiljøet, og den betydningen førskolealderen har for barnets språkutvikling og seinere lese- og skriveutvikling. Dette har ført til intervensjonsprogrammer for såkalte risiko- eller understimulerte barn og familier, med tanke på å tilby disse familiene oppfølging i hvordan tidlig lese- og skriveutvikling kan stimuleres i førskolealder – i hjemmet eller i førskolen. Flere forskere ved UiS arbeider innenfor feltet *emergent literacy*, og har vært aktive i ulike forskningsprosjekt, lærebokutvikling, og utvikling av språkmateriell til førskolen (for eksempel TRAS). Det har vært forskningsprosjekt i tilknytning til språkstimulering og tidlig intervensjon i førskolealder, både når det gjelder normalspråklig utvikling, men også når det gjelder barn med språkvansker og barn med norsk som andrespråk.

Når det gjelder skole og barnehage, har fagmiljøene ved nordisk-, engelskseksjonene og leseforskning tette og gode kontakter, og har flere pågående forskningsprosjekt. Det nasjonale kontaktnettet UiS har via Lesesenteret til kommuner, fylker og departement, vil være viktig for PhD-studenter i lesevitenskap. Godt etablerte forskningsgrupper vil også være viktige for doktorgradsstuderende, bl.a. en gruppe på klasseromsforskning (v/ professor Carsten Elbro), og i metodologi i lese- og skriveforskning (v/ professor Finn Egil Tønnessen). Det arbeides her bl.a. med grunnleggende spørsmål i lese- og skriveforskning og med online skriveforskning – ScriptLog, utviklet i samarbeid mellom professor Sven Strömqvist og Lesesenteret. Et avansert øyebevegelseslaboratorium for studium av syn i sammenheng med lesing og skriving. ScriptLog og øyebevegelsesstudium muliggjør studium av språklig handling online – dvs. hvordan språklig handling foregår i reell tid. Disse nye metodene spiller en viktig rolle både for vår forståelse av hva det vil si å lese og skrive, for forbedring av tester, og for språkpedagogisk innsikt m.m.

Nytt i skolen den siste tiden er nasjonale prøver – blant annet i lesing, skriving og engelsk. UiS har, ved Lesesenteret, ansvaret for utarbeidingen av nasjonale prøver i lesing og skriving for 4. og 7. trinn, som har vært med på å gi føringer for de nye læreplanene i grunnskolen, og vil gi viktige føringer i den fremtidige skolepolitiske hverdagen. Også her har fagmiljøet i Stavanger et stort datatilfang som vil være interessant for doktorgradsstudenter i lesevitenskap.

UiS har også et stort forskningsmiljø på lese- og skrivevansker. Dette miljøet har tradisjonelt arbeidet mest med dysleksi, men i de siste årene er forsknings- og interessefeltet kraftig utvidet mot bl.a. interesse for forholdet mellom tale og skrift, lese- og skrivevansker i et andrespråksperspektiv (med andrespråksforståelse og -produksjon som det primære vanskefeltet), og interesse for ulike kontekstuelle og miljørelaterte forhold (kjønns- og aldersmessige, religiøse, sosiale, etniske, osv.). Slike variabler

spiller inn både når det gjelder tilegnelse av ord og begrep, forståelse av intratekstlige sammenhenger og av forholdet mellom tekst og kontekst.

I nordisk tradisjon skiller man mellom andrespråk og fremmedspråk – *andrespråket* er det språket som snakkes i storsamfunnet, det språket som er kommunikasjonsmiddel i samfunnet rundt en. *Fremmedspråket*, derimot, blir det språket som ikke brukes som daglig kommunikasjonsmiddel i omgivelsene. Det vanlige i verdenssammenheng er ikke enspråklighet, men to- og flerspråklighet, en virkelighet vi etter hvert begynner å merke også i vårt land. I Oslo-skolen er det i dag rundt 120 språk i daglig bruk, en helt annen situasjon enn den som rådde grunnen for en generasjon siden. Denne situasjonen er fremdeles ikke viet nok oppmerksomhet verken i lærerutdanning eller i samfunnet ellers. Feltet lese- og skriveutvikling har de siste årene ekspandert som følge av økt interesse for både andre- og fremmedspråkstilegning, og det gjelder også lesevitenskapsfeltet ved UiS.

På andrespråksfeltet arbeides det ved UiS både med forebyggende arbeid i førskolealder og tidlig språkstimulering av førskolebarn med norsk som andrespråk. Det arbeides dessuten med klasseromsforskning og lærebokskrivning, med kvalitative og longitudinelle studier av enkeltelevers utvikling av muntlige og skriftlige ferdigheter i 2 språk, og med ScriptLog-studier av andrespråkselevers skriving. Det er også foretatt egne studier på minoritetsspråklige lesere i de allerede nevnte PIRLS- og ALL-undersøkelsene. I norsk skole er det som nevnt store forskjeller mellom minoritetsspråklige og majoritetsspråklige elevers leseferdigheter, og kvalitative studier viser at andrespråkselevenes problemer i stor grad oppstår når de forventes å mestre et kognitivt mer krevende ”skolespråk”. Forskingsmiljøet ved UiS interesserer seg også for familietospråklige barn, samt for utenlandsadopterte barns tilegnelse og videreutvikling av et nytt morsmål – en prosess som har visse likhetstrekk med minoritetsspråklige barns tilegnelse og videreutvikling av andrespråket.

På fremmedspråksfeltet er det i norsk skole særlig engelsk som gis høy prioritet. Engelsk er nå obligatorisk fra 1. til 10. klasse, og de fleste norske elever fortsetter dessuten med engelsk som fag også i videregående. I tillegg er mye faglitteratur i høyere utdanning på engelsk. Både L 97 og – i enda sterkere grad – Kunnskapsløftet vektlegger lese- og skriveferdigheter på alle nivå i utdanningsløpet. Det som er spesielt for de nye læreplanene, er det sterkere fokuset på skriftspråklige ferdigheter i engelsk allerede på barne- og mellomtrinnet. Et forskningsprosjekt ved UiS har på bakgrunn av en spørreundersøkelse til lærere blant annet sett på i hvilken grad man stimulerer skriftspråklige ferdigheter i engelsk i norsk grunnskole. I anledning et internasjonalt CIDREE-prosjekt (Consortium of Institutions for Development and Research in Education in Europe) ble dataene sammenliknet med dataene fra en liknende undersøkelse i Nederland, og sammenlikninger med Tyskland er under planlegging. Det kan nevnes at en mastergradsstudent ved UiS har skrevet en avhandling der hun sammenlignet tekster skrevet av norske og nederlandske 7.- og 10.-klassinger. Et annet prosjekt har fokusert på hvordan den australske Early Years Literacy Program (EYLP), med vektlegging av stor mengder lesing, er blitt innført i engelskundervisningen fra 3. klasstrinn i en barneskole i Stavanger.

Feltene andre- og fremmedspråksskriving har profittert på den økende interessen for og forskningen på skriveutvikling i førstespråket. Forskningen på tekster produsert av fremmedspråksskrivere har økt betydelig de siste årene. Mye av denne forskningen har fokusert på likheter og forskjeller i strategier brukt av første- og fremmedspråksskrivere under selve skriveprosessen, samt også på det ferdige produktet til skrivere som skriver både på første- og fremmedspråk. Her er det aktuelt å nevne et forskningsprosjekt ved UiS hvor en studerte syntaktiske likheter og forskjeller i tekstene til norske 7.-klassinger som skrev på både engelsk og norsk.

Mye av forskningen på fremmedspråksinnlæreres tekster har vært av kvantitativ natur, hvor en har brukt kvantifiserbare mål på syntaks, ordforråd, kohesjon og presisjon. Forskere ved UiS har erfaring fra denne type forskning, for eksempel med engelsktekster skrevet av studenter på bachelornivå.

Det bør til slutt påpekes hvor viktig digitale medier er blitt, både i skolen og i samfunnet. Dette åpner for studier tilknyttet digital lesing og digitale medier. Digital lesing og skrijving er et tema som også vil bli tatt opp under kjerneområde D.

Forskningsfelt:

- Globale mål i studiet av elevtekster. Aktuelle problemområder er hvilke målbare lingvistiske variabler som kan brukes i kvantitativ forskning av studenttekster, hvordan disse kan måles og i hvilken sammenheng det ville være hensiktsmessig å foreta slik forskning.
- Barn og unges utvikling av andrespråk og nytt morsmål – muntlige og skriftspråklige ferdigheter. Aktuelle problemområder er sammenhenger mellom muntlig språkutvikling i førskolealder og seinere skriftspråkutvikling, og spesifikke språklige utfordringer relatert til hhv minoritetsspråklige, utenlandsadopterte og døve barn og unge.
- Digital lesing. Aktuelle problemområder er hva digital lesing er, hvilken rolle digital lesing spiller i utviklingen av skriftspråket, og hva som kjennetegner lesing av digitale tekster.
- Skrijving som grunnlag for faglighet. Aktuelle problemområder er hva som kjennetegner skrijving som en grunnleggende ferdighet, hva skrijving betyr i skolesammenheng, forholdet mellom lesing og skrijving, samt ulike vurderingsmodeller og -kriterier i studiet av skrevne tekster.
- Litteraturdidaktiske perspektiver. Aktuelle problemområder er forholdet mellom det individuelle personlige subjektet, de sosiale tolkingssamfunnene, mønster og trekk i teksten, og den kunnskapskonteksten som teksten leses i. Relasjonen mellom litterære termer og elevens sosiale og psykologiske utvikling blir da sentralt.
- Diskursanalyse. Diskursanalyse bygger på kritisk innsikt i språklig konstruerte livsverdener. Aktuelle områder vil være diskursanalysens relevans som grunnlag for litteraturvitenskapelig tekstarbeid, og som utgangspunkt for skolebasert arbeid med tekst og lesing.
- Pragmatikkens didaktikk. Emnet tar for seg læring i institusjons- og arbeidsliv med omsyn til sosiale og kompetansemessige skiller i tekstbruk og tilgang til informasjon. Eksempelmaterialet kan spenne fra skole til næringsliv.

- Verktøy for analyse av lese- og skriveprosessen i virkelig tid (online). Kurset vil foregå i UiS' nye laboratorium for øyebevegelsesstudier, og vil fokusere på bruk av utfordringer knyttet til ScriptLog og øyebevegelsesanalyse i lese- og skriveforskning.

D. Skriftsystem

Relaterte tradisjonelle felt: Lingvistikk, sosiolingvistikk, filologi

Lesing er basert på skriftsystemer: systemer av visuelle symboler som blir brukt som medium for kommunikasjon. Disse systemene står i komplekse relasjoner til andre kommunikasjonssystemer, framfor alt tale. Studiet av skriftsystemer er en sentral del av lesevitenskapen/Literacy Studies, og involverer for det meste en lingvistisk tilnærming. Utenom studier som fokuserer på skriftsystemer i snever betydning, inkluderer faget i vår definisjon alle former for lingvistiske, sosiolingvistiske eller filologiske studier som tar for seg tekster spesifikt ut fra det faktum at de er skrevne ytringer.

Slike studier gjør bruk av lingvistiske forskningsmetoder som bygger på en tekst- eller bruksbasert tilnærming til språk. I slike tilnærminger er lingvistiske studier i tradisjonen fra Chomsky, som fokuserer på en abstrakt "kompetanse" utenfor skrift og tale, for det meste irrelevante. Både kvantitative og kvalitative metoder blir brukt, ofte i kombinasjon. Sentrale perspektiver er: diskursanalyse, standard sosiolingvistisk metodologi tilpasset studiet av skrifttekst, ortografiske/grafemiske analyser og de nyere tekst- og skriverfokuserede tilnærmingene innen historisk lingvistikk. Studiet av skriftsystem kan også inkludere det rent grafiske nivået, det vil si håndskrift, skrifttegn og fonter, og kan på den måten involvere for eksempel paleografiske metoder.

Mange forskere i tradisjonen etter Bloomfield (1933) har oppfattet skrift ikke som språk, men som et redskap for å opptegne språk. Følgelig har de vært lite interessert i å studere skriftlig språk, eller forholdet mellom de to formene. Ortografi har derfor ikke noen selvfølgelig plass i lingvistikken, slik dens muntlige motpart, fonologien, har det. Den grunnleggende forskjellen mellom skriftspråk og talt språk på de grammatiske, leksikalske og diskursive nivåene har inntil nylig blitt ignorert. En slik ignorering av forholdet mellom de to formene har vært problematisk for post-saussureanske lingvister: mens tale har blitt ansett som det eneste legitime studieobjektet, har diskusjonen ofte i virkeligheten basert seg på den skrevne formen. Atskillelsen mellom "språk" og skrift har også skapt et vesentlig hinder for historisk språkstudium, der undersøkelsesobjektet (den talte formen) kan være temmelig abstrakt samtidig som forholdet mellom undersøkelsesobjektet og det overlevende kildematerialet (den skrevne teksten) ofte er uklart.

Fra så tidlig som 1920-tallet har det imidlertid eksistert en sterk alternativ tradisjon i lingvistikken som har fokusert på skrift som undersøkelsesobjekt. Forskere som Vachek, Pulgram, Haas, McIntosh, Venezky og Coulmas har med banebrytende arbeid både etablert ortografi som en lingvistisk disiplin og systematisert dens forskningsmetoder. Med framveksten av sosiolingvistikk og andre tekst- og bruksorienterte tilnærminger til språk, har lingvistisk forskning fra 1960-tallet i økende grad behandlet skrift og tale som ulike modaliteter, hver med sine karakteristika og

funksjoner, og begge like viktige å studere. Studier av ulike skriftsystemer frambringer viktig kunnskap om språkstrukturer og forutsetninger for språklig kommunikasjon. Likeledes har empiriske studier av talt eller skriftlig diskurs satt lys på viktige forskjeller mellom de to mediene: Det er nå generelt akseptert at skrift og tale bruker ulike former for lingvistiske enheter, og at man ikke kan mekanisk overføre til analyse av tale de grammatiske reglene man vanligvis anvender på skrift.

Innen historisk lingvistikk har oppmerksomheten i løpet av de siste tiårene i økende grad blitt rettet mot teksten slik den overlever, snarere enn mot rekonstruerte originalversjoner av et litterært verk eller dets "ideale" lingvistiske form. Framveksten av tilnærminger som "New Philology" og "Material Philology" som fokuserer på den faktiske fysiske teksten som et historisk vitne, har vært et aspekt ved denne vekstforskyvningen. Mye av forskningen innen disse retningene har vært rettet mot rekonstruksjon av fortidige tekstlige samfunn og kulturer (jf. kjerneområde A), men denne vekstforskyvningen har også hatt store konsekvenser for lingvistisk forskning.

Vektleggingen av den "virkelige" teksten som objektet for lingvistisk forskning, er vesentlig for forskningen som bedrives av faggruppen ved UiS. Like fullt vil andre mer teoretisk orienterte tilnærminger også være en naturlig del av kjerneområdet Skriftsystemer. Det mest åpenbare eksempelet er kanskje drøftingen av begreper som grafem og fonem. En slik drøfting er høyst abstrakt, men samtidig avgjørende for de teoretiske antakelsene som danner grunnlaget for ethvert arbeid om skriftspråk.

Den viktigste veiledningskapasiteten i dette kjerneområdet ved UiS er relatert til historisk lingvistikk og ortografi/fonologi. Andre interessante områder med muligheter for doktorgradsprosjekter er sosiolingvistikk og digitale teksters språk.

Forskning innen historisk lingvistikk er en sentral del av både det nordiske og det engelske fagområdet, særlig innenfor onomastikk, diplomatikk og historisk dialektologi. The Middle English Grammar Project er et pågående forskningsinitiativ ved UiS, i samarbeid med University of Glasgow. Det er basert på den tekst- og skriverorienterte forskningstradisjonen relatert til *Linguistic Atlas of Late Mediaeval English* (McIntosh, Samuels and Benskin 1986). Prosjektets mål er å produsere en detaljert beskrivelse av mellomengelsk språk, noe som har blitt en mer realistisk mulighet i og med utviklingen av nye datateknologier og forskningsmetoder som fokuserer på skriftlig tekst.

UiS' del i dette prosjektet er i perioden 2007-10 finansiert av Norges Forskningsråd. En forskergruppe er etablert på UiS, og forhåpentligvis kan universitetet i de nærmeste årene utvikle seg til et internasjonalt anerkjent kompetansesenter innenfor dette forskningsfeltet. De tre første masteravhandlingene ved UiS som er direkte knyttet til prosjektet, ble avlagt i mai 2006. En doktoravhandling innen prosjektet er allerede under arbeid, og prosjektet vil også innebære gode muligheter for flere doktoravhandlinger.

Studiet av ortografi og dens forhold til fonologi står sentralt både i The Middle English Grammar Project og flere pågående eller planlagte prosjekter på Lesesenteret. Muligheter for fruktbare samarbeid vil oppstå, både med hensyn til generell utveksling av ideer og tilskyndelse av konkrete prosjekter av felles interesse. Studiet av ortografi er også et viktig element i masterprogrammet i Literacy Studies. Dette har blitt

konstruktivt relatert til studiet av første skrive- og leseopplæring, som danner en vesentlig del av kjerneområde C.

Forskning på digital lesing og skriving er i ferd med å bli et viktig forskningsfelt på UiS. Tilnærmingene er flere, fra sosiologisk orienterte studier til forskning orientert mot skole- og utdanningsområdet. Det er også klare muligheter for lingvistisk forskning. Samtidig er det også interessante muligheter for historisk-komparative studier av tekstproduksjonsformer, ikke minst mellom skrifter fra middelalderen og nåtidige digitale tekster.

Forskningsfelt

- Ortografi og skriftsystem. Tilnærminger kan her variere fra teoretiske (kontaktflaten mellom ortografi og fonologi; analyser av rettstavingssystemer) til mer praktisk-orienterte studier av stavingsreformer, alternative stavingssystemer, modusbestemte variasjoner (for eksempel staving i elektroniske medier) eller stavefeil.
- Historiske tekster, skrivere og dialekter. Et vidt spekter av mulige doktorgradsavhandlinger kan bidra direkte til The Middle English Grammar Project eller trekke veksler på prosjektets ressurser. Slike avhandlinger kan fokusere på skriftpraksis i spesifikke tekster eller tekstgrupper, sosiale/dialektiske distribusjoner av skriftkonvensjoner, ordgeografiske eller tekstlige studier. Liknende tilnærminger til historisk materiale innenfor det nordiske området kan også være interessant, så vel som onomastiske studier.
- Nasjonsspråk, standard og non-standard språkvariasjoner. Mens omfanget av mulige tilnærminger innen både historiske og samtidig sociolingvistik er svært stort, kan forskningsmiljøet ved UiS tilby særskilt gode muligheter for komparative tilnærminger som drar veksler på mer enn ett lingvistisk område.
- Oralitet, literacy og electracy. Lingvistiske studier av digitalt produsert tekster vil her være særlig interessant; tilgjengelig kompetanse her er særlig relatert til ortografi, morfologi og ordforråd.

3. Utdanning, faglig kompetanse og veiledningskapasitet

3.1 Utdanning ved fakultetet

Det humanistiske fakultet ved Universitetet i Stavanger har i en årrekke gitt utdanning på bachelor- og masternivå knyttet opp mot lesevitenskap. De to Mastergradene i lesevitenskap (norsk og engelsk versjon); Mastergrad i lesevitenskap og Master of Literacy Studies rekrutterer fra bachelorstudiene i humanistiske fag, og fra allmennlærerutdanning. Master of Literacy Studies er et internasjonalt studium med internasjonalt opptak. Masterstudiene har således rekrutteringsbase både i tradisjonelle humanistiske fag og profesjonsutdanning, nasjonalt og internasjonalt. I masterstudiene samarbeider en også tett med Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning.

Fakultetet er organisert i fire institutter og to senter; Institutt for kultur- og språkvitenskap, Institutt for allmennlærerutdanning og spesialpedagogikk, Institutt for førskolelærerutdanning, Institutt for musikk og dans, Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning og Senter for atferdsforskning.

Oversikt over fagtilbudet på fakultetet:

- PhD-studium i spesialpedagogikk (etablert i 2003)²
- PhD-studium i lesevitenskap³

² Samarbeid mellom Institutt for allmennlærerutdanning og spesialpedagogikk, Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning og Senter for atferdsforskning

³ Samarbeid mellom Institutt for kultur- og språkvitenskap og Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning.

Institutt for kultur- og språkvitenskap	Institutt for allmennlærer- utdanning og spesialpedagogikk	Institutt for førskolelærer- utdanning	Institutt for musikk og dans	Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning	Senter for atferds- forskning
<i>Mastergrader</i>					
▪Lesevitenskap ▪Literacy Studies ▪Migration and intercultural relations – Joint Master (2006)	▪Spesialpedagogikk		▪Utøvende musikk	▪ <i>Spesial-pedagogikk</i> ¹	
				▪ <i>Lesevitenskap</i> ²	
<i>Videreutdanninger (se ellers oversikt studietilbud UiS)</i>					
▪Praktisk pedagogisk utdanning (PPU)					
<i>Bachelorgrader/4-årig allmennlærerutdanning</i>					
▪Nordisk språk og litteratur ▪Engelsk ▪Historie ▪Kristendom, religion og livssyn ▪Tysk ▪Fransk	▪Allmennlærer- utdanning (4-årig) ▪Idrett	▪Førskolelærer- utdanning	▪Musikk, klassisk ▪Musikk, jazz ▪Dans ▪Utøvende musikk, klassisk		

3.2 Veiledningskapasitet

Det vitenskapelige personalet på Det humanistiske fakultet som er knyttet til denne doktorgradsutdanningen består av 25 personer med førstekompetanse (8 professorer, 3 professorstipendiater, 12 førsteamanuenser og 2 professor II). I tillegg er fire fast ansatte innen fagområdet i ferd med å fullføre sin doktorgrad. Kjernegruppen som har ansvaret for PhD-programmet, består av vitenskapelig personale med kompetanse på førsteamanuensisnivå, derav 50% med professorkompetanse, i samsvar med NOKUT-kriteriene. Gruppens medlemmer har kompetanse innenfor det som internasjonalt og i denne søknaden regnes som kjerneområder innenfor lesevitenskap/Literacy Studies.

Det forutsettes at alle professorer vil kunne være hoved- eller biveileder for minst to doktorgradsstudenter. Professor II og godt kvalifiserte førsteamanuenser vil kunne være veileder og/eller biveileder for minst én doktorgradsstudent. Et anslag vil derfor være at fagmiljøet som er knyttet til doktorgraden i lesevitenskap og Literacy Studies kan veilede rundt 20 doktorgradsstudenter samtidig. I første fase er det planlagt å ta opp 6-8 studenter. 6 stipendiatstillinger er allerede finansiert.

3.2.1 Kjernegruppe med ansvar for PhD-programmet

Professor Jan Bjarne Bø
 Professor Hans-Olav Enger
 Professor Bjørn K. Nicolaysen
 Professor Inge Særheim
 Professor Ragnar Thygesen
 Professor Stephen Walton
 Førsteamanuensis Arne Apelsest
 Førsteamanuensis Ion Drew
 Førsteamanuensis Åsmund Hennig
 Førsteamanuensis Merja Stenroos
 Førsteamanuensis Åse Kari H. Wagner

3.2.2 Faggrupper

A. Lesing og skriving i samfunn og historie	B. Lesing og tolking	C. Lese- og skriveutvikling	D. Writing systems/ Skriftsystem
<i>Professorer</i>			
Jan Bjarne Bø	Bjørn K. Nicolaysen	Stein Erik Ohna	Hans-Olav Enger
	Stephen Walton	Ragnar Thygesen	Inge Særheim
		Finn Egil Tønnessen	
<i>Professor II</i>			
		Carsten Elbro	
		Sven Strömquist	
<i>Professorstipendiater</i>			
Arne Apelsest		Åse Kari H. Wagner	Merja Stenroos
<i>Førsteamanuenser</i>			
Benedikt Jager	Heming Gujord	Ion Drew	Per Henning Uppstad
Arnvid Lillehammer	Åsmund Hennig	Egil Gabrielsen	Hilde Sollid
Ragnar Skottene	Fartein Valen-Sendstad	Roger Lockertsen	
		Atle Skaftun	
<i>Stipendiater o.a. på doktorgradsprogram</i>			
Olav Tysdal	Ingeborg Mjør	Sigrun Hodne	
	Jon Skarpeid	Sidsel Skjelten	
		Oddny J. Solheim	
<i>Midlertidig ansatte med førstekompetanse</i>			
	Alexandre Dessingué		
	Magne Drangeid		

For en oversikt over det vitenskapelige personalets formelle kvalifikasjoner vises det til CV-er i vedlegg A. Studieplaner for de relevante mastergradsutdanningen er dokumentert i vedlegg C. Innenfor mastergradsutdanningene er det knyttet professorater

til alle hovedstudiene. Dette sikrer et nasjonalt og internasjonalt nivå i forhold til de områdene der fakultetet har mastergradsutdanning. Dette gir dermed også en god basis for forskerutdanningen.

3.3 Samarbeidsavtaler/nettverk - nasjonal og internasjonal sammenheng

Faggruppene knyttet til lesevitenskap/Literacy Studies inngår i en rekke samarbeid og nettverk.

Faggruppen ved Lesevitenskap/Literacy Studies i Stavanger har lang tradisjon for samarbeid med University of Glasgow, Skottland, både innen høyere grads undervisning og innen forskning. En ERASMUS utvekslingsavtale ble undertegnet mellom institusjonene i 2004, og omfatter faglærer- og studentutveksling på master- og doktorgradsnivå. Symposiet i "Literacy Studies" som ble avholdt i Stavanger i april 2005, brakte sammen forskere fra de to universitetene.

The Middle English Grammar Project har pågått siden 1998 som et samarbeidsprosjekt mellom University of Glasgow og HiS/UiS. UiS har vært deltakende samarbeidspartner i prosjektet, og fra 2006 etableres forskerteam knyttet til prosjektet ved begge universiteter. I tillegg vil en av prosjektets deltakere være permanent lokalisert på Magdalen College, Oxford fra høsten 2006.

Prosjektgruppen samarbeider også nært med *The Edinburgh Atlas Projects team*, som inkluderer kolleger ved universitetene i Edinburgh, Cape Town and Helsinki. Samarbeidet omfatter deling av så vel materiale og data som regelmessige møter og institusjonsbesøk. For øyeblikket diskuteres også utvidelse av samarbeidet til andre aktuelle europeiske universiteter.

Gjennom et forskningssamarbeid i kulturstudier mellom UiS og Misjonshøgskolen (MHS) samarbeider lesevitenskapsmiljøet også med universitet i tre afrikanske land (Madagaskar, Sør-Afrika og Kamerun).

Det arbeides for å opprette et nasjonalt tverrfaglig forskernettverk (for historikere og litteraturvitere), med muligheter for student- og lærerutveksling, med (foreløpig) universitene i Nottingham, Reykjavik og Pécs, samt British Museum. Utvidelse til andre partnere vil være lett å gjøre etter etablering av nettverket, som vi regner med kan underskrive avtale i løpet av 2007. Støtte til dette arbeidet er bl.a. gitt av Temaområdet Kultur ved HUM. I denne forbindelse arbeides det også for å opprette en lokal forskergruppe innen "Tekstkultur".

Andre samarbeidsprosjekter og nettverk der faggruppene innenfor lesevitenskap inngår, følger nedenfor (hovedansvarlig på UiS i parentes):

- Forskning i engelsk på barnetrinnet, forskergruppe fra Nederland, Tyskland, Ungarn og Norge (Ion Drew, UiS). Prosjektet har vært støttet av CIDREE (Consortium of Institutions for Development and Research in Education in Europe).

- Nordisk Bakhtin-dialog: Nordisk nettverk for Bakhtin-forskning, hovedsaklig bestående av litteraturvitere fra Norge, Sverige, Danmark og Finland (Atle Skaftun, UiS).
- Nordisk nettverk om voksnes lese- og skriveferdigheter ledet av Carsten Elbro, Danmarks pedagogiske universitet (Egil Gabrielsen, UiS).
- OECD and Statistics Canada leder en gruppe som arbeider i kjølvannet av IALS- og ALL-prosjektet (Egil Gabrielsen, UiS).
- SISARE (Socrates-program) med 6 europeiske land som nå starter et 2 årsprosjekt (Egil Gabrielsen, UiS).
- PIRLS (2001, og nå 2006), som Lesesenteret har ansvaret for. PIRLS er en stor internasjonal leseundersøkelse som undersøker lesing hos 10-åringene. Nasjonalt senter for leseopplæring og leseforskning har det faglige ansvaret for PIRLS 2006. PIRLS 2006 er en oppfølger av PIRLS 2001, hvor Norge deltok sammen med 34 andre land. Flere rapporter er utgitt med bakgrunn i PIRLS 2001, blant annet Wagner (2004): Hvordan leser minoritetsspråklige elever i Norge? Rapporten om minoritetsspråklige elever i 2006 vil foreligge våren 2008.
- TRAS-nettverket. TRAS-gruppa består av 7 fagfolk - fra Lesesenteret (2), fra SAF (1 pers), fra UiO (1), fra Bredtvet kompetansesenter (2), fra Eikelund kompetansesenter (1). TRAS-gruppen har utarbeidet observasjonsmaterieil til barnehager (materieillet består av obs-skjema + håndbok). Dette er svært mye brukt i Norge, og er oversatt til dansk, svensk, samisk, grønlandsk, færøysk, og planlegges oversatt til andre språk. Nettverket, som består av den norske TRAS-gruppa + fagfolk fra de andre landene, har vært aktivt siden vi laget TRAS, og blir pga oversettelsene stadig større.
- Nasjonalt fagråd for norsk som andrespråk (Åse Kari Hansen Wagner, UiS, vararepresentant, pt. representant).
- The International Research Society for Children's Literature (IRSCL), Internasjonalt nettverk for barnelitteratur (Gunvor Risa, Ingeborg Mjør, UiS).

Ellers er det en rekke miljøer i Norge og Norden som det vil være naturlig å utvikle et tettere samarbeid med; for eksempel Prosjektmiljøet Norsk sakprosa ved UiO, Institutt for språk- og kommunikasjonsstudier ved NTNU, Nynorsksenteret ved HiVolda og Senter for pedagogiske tekster og læreprosesser ved HiVe.

4. Forskerutdanning (inkl. studieplan for PhD i lesevitenskap)

4.1 Generelt om forskerutdanning ved UiS

Universitetet i Stavanger gir i dag doktorgrad innen syv områder: offshore teknologi, petroleumsteknologi, spesialpedagogikk, risikostyring og samfunnssikkerhet, ledelse: endring og samfunnsansvar, informasjonsteknologi og biologisk kjemi. Det er opprettet et sentralt forskerutdanningsutvalg, og ved hvert fakultet er doktorgradsutdanningene organisert under et doktorgradsutvalg. Utvalget ved Det humanistiske fakultet blir ledet

av prodekan for forskning og har fem medlemmer samt en doktorgradsstudent med observatørstatus.

Styret for UiS har vedtatt PhD-forskriften: "Forskrift for graden philosophiae doctor (PhD) ved Universitetet i Stavanger" av 31. mars 2004 (Vedlegg E). Forskriften gir regler om opptak, gjennomføring og avslutning av PhD-utdanning for universitetets doktorgradsprogram.

Forskriften fastlegger at opplæringsdelen av doktorgradsprogrammet skal inneholde kurs på minimum 30 studiepoeng og maksimum 45 studiepoeng. Av disse skal minimum 10 studiepoeng omfatte opplæring i vitenskapsteori med etikk på relevant nivå. Det humanistiske fakultet har ansvar for og driver kurset i vitenskapsteori for alle PhD-studenter ved UiS.

Det er utarbeidet en rekke doktorgradskurs i studieplanen for PhD i lesevitenskap, dokumentert i studieplanen (vedlegg D). Alle kurs er underlagt de samme regler for godkjenning og kvalitetssikring som fakultetets øvrige studier, og de vil bli tilbudt etter behov.

4.2 Studieplan for PhD i lesevitenskap: innhold og krav

Programmet skal gjennom opplæringsdelen støtte opp under både arbeidet med avhandlingen og sikre bredde i den vitenskapelige skoleringen. Opplæringsdelen skal utgjøre minst 30 studiepoeng. De 30 studiepoengene fordeles på 10 studiepoeng vitenskapsteori, 10 studiepoeng metode og 10 studiepoeng tematiske kurs, i tråd med PhD-forskriften for Universitetet i Stavanger (vedlegg E).

4.2.1 Opplæringsdelen

4.2.1.1 Vitenskapsteori (10 studiepoeng)

PhD course in Philosophy of Science with Ethics (10 studiepoeng) eller tilsvarende kurs godkjent av doktorgradsutvalget (kursbeskrivelse vedlegg G).

4.2.1.2 Forskningsmetode (10 studiepoeng)

Studenten må ta kurs i forskningsmetode tilsvarende 10 sp. Det humanistiske fakultet ved UiS vil tilby 10 (5+5) sp metodekurs i lesevitenskapelig forskning. Kurset består av en mer generell del som gir oversikt over feltet, og en mer spesialisert del som er tilpasset studentens faglige perspektiv.

Inntil 5 sp kan velges fra alternativer som tilbys i andre av fakultetets metodekurs eller fra moduler fra institusjonens felleskurs i kvantitative metoder ved det samfunnsvitenskapelige fakultet. Metodekurser tilsvarende 10 sp som tilbys ved andre universiteter kan også velges etter avtale med veileder. Det skal i så fall legges fram kursdokumentasjon.

Kurset retter seg primært mot doktorgradsstudenter som arbeider med problemstillinger av humanistisk karakter, men kan også inkludere sosiologiske, pedagogiske,

psykologiske, antropologiske og andre relaterte spørsmålsstillinger. Kurset er åpent for studenter fra andre fakulteter. Kurset lyses ut også nasjonalt, og vil slik være åpent for søkere fra andre læresteder.

Formålet med kurset er å gi studenten en oversikt over det mangfold av metoder som brukes innen lesevitenenskapelig forskning, og en forståelse av det spesifikke ved denne typen forskning; samtidig skal studenten kunne sette sitt eget arbeid i en metodologisk sammenheng. Videre vil kurset gi kunnskap om og etablere forståing av emnetilpasset metode og forskningsdesign. Dette vil omfatte spørsmål som hvordan metodevalg samsvarer med tilgjengelige datakilder og adekvate prosedyrer for å finne, samle eller skape den informasjonen som behøves for å løse det som er definert som forskningsproblem eller forskningsspørsmål. Deler av kurset vil i tillegg gi mulighet til trening innen spesifikke metoder som er relevante for studentens eget arbeid.

Programmet som blir tilbudt doktorgradskandidater som er opptatt på Det humanistiske fakultetet ved UiS' forskerutdanning, skal gi en bred innføring i samspillet mellom teori og praksis og mellom forskning og anvendelse. Kursdelene gjennomføres intensivt, og er åpne for deltakere fra andre studieenheter og læresteder.

Kurset vil gi orientering om og opplæring i metoder som brukes innen lesevitenenskapelig forskning, med vekt på å øve opp individuell evne til utarbeiding av metodebaserte forskningsdesign. Dels vil det skje ved generell metodeorientering, og dels gjennom valg av spesifikke og emnerelaterte metodeteknikker og å legge til rette for metodetrianglering. Kurset blir organisert med innslag fra fem metodiske design:

- Tekstanalytiske metoder: å analysere tekstlige deler og helheter eller dokumentasjonen som finnes om teksten. Analyser av struktur, forløp og framføring hører vanligvis med. Det spesifikke metoderepertoaret er gjerne tekst- eller litteraturvitenskapelig.
- Kontekstanalytiske metoder: å studere hva det aktuelle tekstuttrykket bygger på, hva for forutsetninger eller relasjoner det har. Kontekstanalytiske metoder er ofte brukt dialektisk til de tekstanalytiske, for eksempel diskursanalyse, funksjonsanalyse og "thick description".
- Komparative metoder: å jamføre et utvalg trekk, tradisjoner eller egenskaper ved tekst og samfunn. Jamføringer kan være enten statiske eller prosessuelle, og åpner for å kunne kombinere kvalitativ og kvantitativ tilnærming. Det finnes et stort spekter spesifikke metoder for å kartlegge mønster, spredningsforhold og utvikling.
- Historiske metoder: å forstå tekster, artefakter og andre kulturelementer ved å analysere dem som historiserte og situerte i tid- og romdimensjoner. Historiske metoder vil ofte ta utgangspunkt i konkrete spørsmål om hvem som gjorde hva, når ble det gjort og hvordan ble det gjort. Kvalitative og kvantitative design må ofte kombineres.
- Lingvistiske metoder: å studere språkbruk i forskjellige tekst- og domenetyper, språk som struktur, språk i sosial og historisk kontekst, variasjoner i forhold til språkbrukere og språkbruk, språkssystem som sosiale institusjoner styrt av normer og språkbruk som grammatiske egenskaper ved språk. Til hver tilnærming står et stort repertoar av spesifikke metoder.

5 sp	Literacy (lingvistikk – litteraturvitenskap) 12 timer		
5 sp	Korrespondanseanalyse 4 timer	Argumentasjonsanalyse 4 timer	Analyse av multivariate tekster 4 timer

Krav til godkjenning av metodeprogrammet: En metodisk problemstilling som er relevant for eget prosjekt (evt. innen lesevitenskap/Literacy Studies) skal utarbeides, begrunnes og framføres i løpet av kurset. Omfang: ca. 10-15 minutter. I tillegg kreves det aktiv tilstedeværelse på minst 2/3 av kursdagene. Framføringen skal godkjennes av de(n) relevante fagperson(er), som er engasjert for å forestå gjennomføringen av kurset. Kopi av godkjenning skal sendes veileder(e) og ansvarlig instans for doktorgradsutdanningen ved Det humanistiske fakultet, UiS.

4.2.1.3 Tematiske kurs (10 studiepoeng)

De tematiske kursene innenfor opplæringsdelen består av kurs på 5 sp (vedlegg D). Studenten velger to av disse kursene. Av de to kursene må minst ett være direkte relatert til arbeidet med avhandlingen. I vedlegg D finnes oversikt over og detaljert beskrivelse av kursene. Kursporteføljen er relativt omfattende, og alt vil ikke tilbys samtidig, men være avhengig av de aktuelle studentenes avhandlingsprosjekter.

4.2.2 Krav til formidling

For å framstille seg for doktorgradsprøven, skal studenten ha tilegnet seg noe erfaring med faglig formidling. Eksempler på faglig formidling som godkjennes:

- Forelesnings- eller seminarrekke
- Populærvitenskapelige arbeider (for eksempel kronikker, popularisert artikler, foredrag eller liknende)
- Konferansebidrag

Arbeidet kan være knyttet til enten arbeid med obligatoriske oppgaver i opplæringsdelen eller med avhandlingen. Innholdet i formidlingsdelen skal godkjennes av veileder.

4.2.3 Arbeidsformer og kurskrav

Arbeidsformer og kurskrav utarbeides av de ansvarlige for kurset og godkjennes av doktorgradsutvalget ved Det humanistiske fakultetet.

4.2.4 Avhandlingen

Avhandlingen kan ha form av monografi eller artikler. Det skal være en sammenfatning som gjør nærmere rede for grunnlag, tilnærming og helhet i avhandlingen, og som setter arbeidet i relasjon til den internasjonale forskningen på området. Det vises videre til § 9 om avhandling i PhD-forskriften for UiS (vedlegg E).

4.3 Mål, opptakskrav og rekrutteringsgrunnlag, kvalifikasjoner

Doktorgradsutdanningen i lesevitenskap/Literacy Studies skal kvalifisere for forskning eller forskningsrettet virksomhet på høyt faglig-vitenskapelig nivå, men også for annet arbeid i samfunnet der det blir stilt store krav til vitenskapelige arbeidsmåter og vitenskapelige innsikter. Fagets aktualitet innenfor en rekke deler av et moderne samfunnsliv, slik som skolen, utdannings- og forskningssektoren, massemediene, forlagsbransjen og så videre, gir ferdige doktorander flere karrieremuligheter enn de fleste andre tradisjonelle humanistiske studier.

Målet for PhD-programmet er at studenten skal gjennomføre et selvstendig forskningsarbeid på et spesialfelt og fullføre en vitenskapelig avhandling på høyt faglig nivå. I tillegg skal doktorgradsstudenten få en videregående opplæring i teori og metode som både gir dybde og bredde i eget fag og som setter faget inn i en videre ramme. I løpet av studietiden skal studenten også få trening i formidling av vitenskapelig arbeid.

Studenter som skal tas opp på programmet må ha mastergrad i lesevitenskap/Literacy Studies eller tilsvarende. Ellers gjelder opptakskravene i § 5 i PhD-forskriften for UiS (vedlegg D).

Programmet har et nødvendig rekrutteringsgrunnlag i og med den gode rekrutteringen til og gjennomstrømningen på masterstudiene i lesevitenskap/Literacy Studies. Dertil vil studenter med mastergrad i andre relevante kultur- og språkfag kunne bli tatt opp på programmet.

5. Bibliotek og annen infrastruktur

Universitetet i Stavanger har generelt en god infrastruktur når det gjelder bibliotek og IT-utstyr, og den tilfredsstillende behovene som forskning i lesevitenskap/Literacy Studies har. Det bør likevel legges til at bibliotekstjenestene, særlig beholdning og aksejon, bør styrkes noe med tanke på forskerutdanning.

5.1 Universitetsbiblioteket UiS (UBIS)

Statistikken fra UBIS for 2005 viser et samlet antall for bøker, periodika og tidsskrift på 238.000. Antall løpende periodikatitler er 6658. Brutto tilvekst er 7824 bind totalt.

Universitetsbiblioteket i Stavanger har gjennom Bibsys-samarbeidet tilgang til de ressursene som de andre universitetsbibliotekene rår over, og yter de samme tjenestene overfor studenter og tilsatte. Universitetsbiblioteket abonnerer på en lang rekke internasjonale databaser, for eksempel Academic Search Elite, ANB Online, Arts & Humanities Citation Index (delbase i ISI Web of Science) og MLA. I tillegg til databaser på nettet hjelper personalet ved biblioteket til med å søke i betalingsdatabaser. Opplæring i bruk av disse informasjonsressursene blir gitt studenter og tilsatte på forespørsel. Det blir holdt faste opplæringskurs for studenter og tilsatte, videregående kurs i databaser, EndNote, informasjonsinnhenting knyttet til skriving av avhandling osv. Se ellers hjemmesidene til Universitetsbiblioteket (www.uis.no) for mer informasjon.

Fra høsten 2006 vil de tre ulike seksjonene av Universitetsbiblioteket på campus bli samlet i ett lokale. Synergieffekten av dette vil også komme lesevitenskapen til gode, ettersom personalressursene rettet mot Det humanistiske fakultetet og Institutt for kultur- og språkvitenskap vil styrkes. I samarbeid med ansvarlig personale ved Universitetsbiblioteket er faggruppen også i ferd med å utvikle en portal for lesevitenskap og Literacy Studies.

5.2 IKT-ressurser og annen infrastruktur

Doktorgradsstudenter har på lik linje med fast tilsatte arbeidsplass med PC og tilgang til universitetets dataressurser. Universitetet har nylig utvidet det administrative støtteapparatet for forskerutdanning og avsatt midler til faglige ledere (20% stillinger) for doktorgradsprogrammer og til utenlandsopphold for PhD-studenter (forutsetter at studenten har søkt eksterne midler først). Det er trådløst nettverk på hele universitetsområdet.

6. Kvalitetssikringssystemet

6.1 Kvalitetssikringssystemet ved UiS

Doktorgradsstudiet kvalitetssikres gjennom Kvalitetssystemet ved Universitetet i Stavanger. Kvalitetssystemet ble vedtatt av styret i juni 2003. Det var operativt fra 1.1.2004 og ble godkjent av NOKUT 29.1.2004. Kvalitetssystemet utvikles kontinuerlig, og systemet i den revisjon som nå foreligger ble vedtatt av styret 9.12.2004. Kvalitetssystemet beskrives i Kvalitetshandboka og tilhørende dokumenter.

Kvalitetshandboka beskriver kvalitetssystemet som gjennom aktiv bruk vil:

- Gi innsikt i den løpende virksomheten og status for kvalitetsarbeidet ved institusjonen.
- Sikre at institusjonen oppfyller forventede kvalitetsmål, og utvikle disse.
- Legge grunnlag for analyse av virksomheten, og for implementering av tiltak for kvalitetsutvikling.

- Gi grunnlag for nye strategiske beslutninger.

Systemet virker grunnleggende slik at det holder orden på et stort tilfang av elementer som innvirker på kvaliteten, og gjør elementene tilgjengelige fra ulike innfallsvinkler. Det er karakteristisk for systemet at følgende innfallsvinkler allerede er utarbeidet:

- Kvalitetsreformens **kvalitetsaspekter** (som vi rapporterer i forhold til i kvalitetsrapportene).
- **Organiseringen** av institusjonen og kvalitetsarbeidet (som beskriver vår rolle i kvalitetsarbeidet).
- **Prosessmodell** for virksomheten (som beskriver de prosesser vi vil påvirke kvaliteten på/med).

6.2 Evaluering av kurs og emner.

Alle emner gjennomfører tidligdialog ved emnets oppstart. Hvert år skal minimum en tredjedel av emnene sluttevalueres, slik at det ikke går mer enn tre år mellom hver gang et emne sluttevalueres. Ved Det humanistiske fakultet velger flere av studieprogrammene å sluttevaluere samtlige emner hver gang.

Resultatet fra evalueringene vurderes i fellesskap av faglærer/veileder og studentrepresentanter. Fellesrapporten avgis formelt til instituttleder, og innholdet rapporteres mer uformelt tilbake til den aktuelle studentgruppen. Instituttleder/programutvalg rapporterer til fakultetets kvalitetsutvalg. Informasjon fra instituttrapportene aggregeres og inngår sammen med analyser og informasjon fra andre evalueringer i fakultetets årsrapport for arbeidet med kvalitet. Årsrapporten inneholder også oversikt over tiltak som iverksettes som resultat av vurderingene. Alle prosessene er ytterligere beskrevet i Kvalitetshandboka versjon 2.0 og tilhørende dokumenter.

6.3 Kvalitetssikring i PhD-forskriften

For doktorgradsstudiet i lesevitenskap vil det bli utarbeidet tilpasset evaluering av forskerkursene i opplæringsdelen, jf. pkt. 6.2.

Kvalitetssikring er også en viktig del av PhD-forskriften, jf. halvårlige framdriftsrapporter. Doktorgradsutvalget ved Det humanistiske fakultet har satt fokus på gjennomstrømming og har nylig vedtatt rammer og prosedyrer knyttet til PhD-studiet for å kvalitetssikre blant annet informasjon og veiledning til søkere, veiledning i doktorgradsløpet og de halvårlige framdriftsrapportene.

UiS deltar også i USIT-gruppe (USIT er ansvarlig for Felles Studentsystem nasjonalt) for utvikling av web-baserte løsninger for dr.gradsstudier. Planen er å utarbeide web-baserte løsninger knyttet til framdriftsrapportering og andre rutiner i dr.gradsstudier (jf. nasjonalt seminar i Stavanger 30. og 31. mai 2006).

UiS, 16. mars 2007